

Robert Samsel, *Świętość i święci wyniesieni na ołtarze przez papieża Jana Pawła II jako paradygmat teologiczny, edukacyjny i zjednoczeniowy*, Kraków 2018, ss. 367.

DOI: 10.48224/COM-210-2020-203

Książka ks. Roberta Samsela nosi tytuł: *Świętość i święci wyniesieni na ołtarze przez papieża Jana Pawła II jako paradygmat teologiczny, edukacyjny i zjednoczeniowy*. Monografia ta ukazała się w Krakowie jako 10. tom serii „Horozynty dogmatu” wydawanej przez Wydawnictwo Scriptum. Publikacja liczy 367 stron. Recenzja wydawnicza została opracowana przez ks. prof. dr. hab. Edwarda Góreckiego (PWT Wrocław) i ks. prof. dr. hab. Piotra Krocza (UP JPII).

Wydaje się, że sformułowanie tytułu książki można byłoby zmodyfikować, ponieważ może rodzić się obawa, że poza wyniesieniem na ołtarze świętych Jan Paweł II wyniósł też na ołtarze samą świętość.

Celem naukowym recenzowanej publikacji było „uporządkowanie i usystematyzowanie nauczania Jana Pawła II odnośnie świętości” (s. 20). Pod względem treściowym książka składa się z *Wykazu skrótów* (s. 9-10), *Słowa wstępnego* (s. 11-15), *Wstępu* (s. 17-27), trzech rozdziałów (s. 29-258), *Zakończenia* (s. 259-266), *Bibliografii* (s. 267-300), *Aneksu zawierającego świętych i błogosławionych wyniesionych na ołtarze przez Jana Pawła II* (s. 305-367).

Wstęp, jak na duży rozmiar pracy, wydaje się dobry. *Wstęp* ze swojej natury powinien być tekstem pozwalającym na szybkie zaznajomienie się z problematyką całości pracy. Ta część książki powinna pozwolić czytelnikowi na orientację w poruszonym i rozwijanym zagadnieniu. To wszystko znajdujemy we *Wstępie* pracy ks. Samsela. Po jego przeczytaniu czytelnik jest w stanie zorientować się, co czeka go w czasie lektury. Niemniej jednak Recenzenta razi fakt, że Autor nie trzyma się jednego czasu opisując to, co będzie zawierała jego praca. I tak np. na s. 22 raz pisze w czasie przeszłym „posłużono się metodą”, a za chwilę w przyszłym „pojawi się”

W pierwszym rozdziale Autor podejmuje próbę syntetycznego ukazania świętości jako teologicznego paradygmatu w nauczaniu Jana Pawła II. Po dokonanej na początku analizie recepcji na-

uczania Drugiego Soboru Watykańskiego, przeprowadzonej przez św. Jana Pawła II, ks. Samsel ukazuje proces badawczy dotyczący świętości objawionej w relacji Boga do człowieka oraz jej źródła w Trójcy Świętej. W tej części jest odniesienie do świętości Kościoła, będącej jego wyjątkowym znamieniem, uobecniającym się w świętości osób do niego przynależących. Eklezjalny wymiar świętości ks. Samsel wiąże także z jego charakterem maryjnym. Omówiony zostaje w tym rozdziale także wymiar świętości męczenników i wyznawców – wyrażający się w cnocie miłości, będącej nową jakością życia, świadectwie chrześcijan, zwłaszcza rodzin, a także w powołaniu misyjnym. Wreszcie ostatnim etapem systematycznego namysłu nad teologicznym ujęciem świętości jest odniesienie jej do wymiaru eschatologicznego – udziału w paschalnym misterium Chrystusa i obrony prawowierności chrześcijaństwa.

Drugim etapem była analiza teologiczna idei świętości w nauczaniu Jana Pawła II w odniesieniu do jej znaczenia formacyjno-edukacyjnego w życiu członków Kościoła. Autor wykazał, że Kościół katolicki beatyfikuje i kanonizuje swych wiernych, ogłaszając publicznie heroiczną ich cnotę bądź mężną wiarę przypieczętowaną męczeństwem z jednej strony, by pokazać, że świętość jest możliwa z drugiej, by poprzez walor formacyjny i edukacyjny tych wyjątkowych członków Kościoła zachęcić lud pielgrzymujący do podjęcia zadań na miarę swego powołania, jako indywidualnego wezwania do świętości każdego z ochrzczonych.

W ostatniej części ks. Samsel skupił się nad kwestią ekumenizmu i dążenia do jedności. Chrześcijanie winni nieustannie uzmysławiać sobie, dzięki wspólnemu świadectwu mężów wiary i miłości, że przedstawiciele różnych denominacji nie są wrogami czy obcymi, ale braćmi i siostrami w wierze. Powyższe doświadczenie może także stanowić fundament do nakreślenia wspólnej wizji Kościoła, do którego ochrzczeni chcą dążyć. Jest to możliwe w oparciu o wspólną wiarę, której należy dawać świadectwo według swoich możliwości, czego znów wzorem są święci i błogosławieni. Ks. Samsel eksponuje w tej części, że wyniesieni do chwały ołtarzy przez Jana Pawła II są bez wątpienia paradygmatem metody w drodze do jedności Kościoła, przy wzajemnym poszanowaniu obowiązującej różnorodności. Powyższa teza została udowodniona w recenzowanej publikacji w pierw po-

przez ukazanie znaczenia idei świętości w głównych tradycjach wyznaniowych. Zapoznanie się z nauką o świętości w różnych denominacjach chrześcijańskich stanowi fundament do dalszych rozważań związanych z ekumenizmem duchowym, ideą proegzystencji w życiu i byciu dla innych oraz gojenia ran i oczyszczania pamięci historycznej. Powyższe postawy mogą i stanowią we współczesnych działaniach ekumenicznych płaszczyznę współpracy między chrześcijanami, czego święci i błogosławieni są przykładem.

Dla całości obrazu powyższą ocenę publikacji należy uzupełnić pewnymi uwagami krytyczno-dyskusyjnymi. Mimo podejścia z dużą dozą kredytu zaufania należy także nadmienić pewne niedociągnięcia. Autor omawia w książce trzy paradygmaty: teologiczny, edukacyjny i zjednoczeniowy. Niestety nie ma jakiegoś płynnego przejścia pomiędzy omawianymi paradygmatami. Czytelnik może odnieść wrażenie, że poza łączącym owe części papierem są to osobne dzieła. Być może zamiast szerokiego zakresu można byłoby wybrać tylko jeden paradygmat np. zjednoczeniowy. Na teologiczną krytykę zasługuje opis zastosowanej metody. We *Wstępie* ks. Samsel nazywa ją „metodą synchroniczną” (s. 21). Wydaje się czymś koniecznym, aby znalazło się uzasadnienie, czym owa metoda jest i jak należy ją rozumieć. Samo zakończenie pracy jest bardzo skromne. W tej części Autor powinien pochwalić się oryginalnymi wnioskami, jakie wyciągnął, badając nauczanie Jana Pawła II. Takie wnioski są w podsumowaniach rozdziałów, ale wielu zabrakło właśnie w *Zakończeniu*. Autor raz podaje inicjały imion, innym razem pełne imiona (np. s. 20 i 24). Można dyskusować również nad Aneksem wieńczącym pracę. Wydaje się on zbędny i nic nie wnoszący do książki. Niewątpliwie zbędne są też umieszczone w pracy życiorysy biskupów bielsko-żywieckich (np. s. 29). O ile Recenzentowi wiadomo, nie zostali oni wyniesieni na ołtarze (wciąż żyją).

Mając na uwadze całość przedstawionego materiału zawartego publikacji, można wskazać osiągnięcia naukowe publikacji ks. Roberta Samsela: Autor przekonująco usystematyzował refleksję Jana Pawła II nad zagadnieniem świętości. W sposób jasny i przystępnym językiem dokonał refleksji nad tajemnicą świętości jako paradygmatem teologicznym, edukacyjnym i zjednoczeniowym. Realizacja postawionego celu badawczego stała się możliwa

dzięki zastosowanym metodom i spojrzeniu na omawianą problematykę z różnych pozycji. Okazały się nimi: wejrzenie w historię objawiania i rozumienia świętości w ukierunkowaniu eklezjologicznym oraz systematyczny namysł nad podmiotami obdarowanymi łaską – człowiekiem i Kościołem. W efekcie mamy do czynienia z refleksją nad świętością członków Kościoła. Publikacja nie jest tylko teologiczną spekulacją, ale poprzez wskazanie na nadprzyrodzoność źródła świętości Kościoła i jego członków ma być wyraźnym głosem na rzecz odważnej misji Kościoła na drogach świata. Cenne są badania nad ukazaniem Kościoła jako dzieła Bożego, Kościoła będącego nie tylko statycznym miejscem dostępności łaski, ale jej personalnym wydarzeniem w człowieku i między ludźmi. Autor ukazuje świętość widzianą od strony nadprzyrodzonej, widzianą teologicznie, czyli w odniesieniu do Osób Boskich w świetle łaski trynitarniej. Syntetyczny charakter pracy pociągnął za sobą konieczną selektywność źródeł. Ks. Samsel w ich doborze oddał preferencję tekstom umożliwiającym ukazanie twórczego dialogu z tradycją oraz symfoniczności prawdy.

ks. Jarosław M. Lipniak